

AZ ÁLLATTENYÉSZTÉS REJTETT CSODÁI

THE HIDDEN WONDERS OF ANIMAL HUSBANDRY

VIRGINÁS ZOLNA

Debreceni Egyetem, Szociológia és Társadalompolitikai Doktori Program,

Debrecen, Korond

zolna4@yahoo.com

Összefoglalás

Az állat-asszisztált terápiát (AAT), mint módszert Boris Levinson amerikai pszichológus dolgozta ki az 1960-as években. Bevezetése a pszichiátriában és pszichológiában Heiman (1967); Corson, Corson, Gwznné és Arnold (1977); Rynearson (1978); Brickel (1979) és Katcher, Friedmann (1980) munkásságához köthető. Egyes külföldi vizsgálatok már az 1980-1990-es években vizsgálni kezdték a társállatokkal való kapcsolat hatásait az emberekre nézve. (Jenkins, 1986; Beck, 1986; Stambach, Turner, 1999; Satory, 2007 alapján). Napjainkra e vizsgálatok igazolták, hogy az állat asszisztált foglalkozások hatására endorfinok szabadulnak fel, normalizálódik a vérnyomás, oldódik a magány és szomorúság-érzés. Kutatásunk célja megvizsgálni az állatoknak és az állattartásnak az idősekre gyakorolt – terápiás célból kiaknázható, szervezhető-szociális-mentális hatásait.

Kulcsszavak: állatterápia, idősek, állattenyésztés

Bevezetés

Az ember ősidők óta vonzódik az állatokhoz, valamiképpen mindig függött tőlük. Ember-állat kapcsolat történelmi gyökereit tanulmányozva kezdetben az ősi sámánisztikus és animisztikus vallásokban az állat pszichospirituális közvetítőként jelenik meg és gyógyító erővel volt felruházva (Topál, 2011).” A primitív ember kultikus vonzódása az állatokhoz, az ősök állati eredetének mítosza világosan tanúsítja ezt, de az állatok tevékenységét szemlélve, még ma is hajlamosak vagyunk őket valamiféle távoli rokonoknak tartani és tevékenységükben felfedezni az emberi indulatok, vágyak, a cselekvés, a hűség vagy éppen a magasabb rendű értelem mozgatórugóit” (Csányi, 1994: 5).

I. e. 384-322 között Arisztotelész tíz kötetet írt az állatokról, de ezen leírások inkább természetrajzok, etológiai alpművek. Hasonlóan Plinius, i.u 23-79 megfigyeléseit, következtetéseit tartalmazó leírások. Az ókori Görögországban az emberek hittek abban, hogy ha egy vak ember megérint, egy szent kutyát meggyógyul, valamint az őrület elleni védekezés preventív gyógyszerének a kutyatartást ajánlották (Nánai, 2006). A vadászó társadalmakban, mint potenciális élelem- vagy ruházzkodási lehetőség szerepelt az állat az ember életében, de mentális- spirituális funkcióval is felruházták, egyeseket totem állatként vagy istenként tiszteltek bizonyos kultúrákban. Előfordult, hogy egy- egy kölyökállatot befogadtak, felneveltek vagy megszelídítettek. Az inkvizíció idején a vallási propaganda boszorkányságnak, antiszociális viselkedésnek minősítette a kutya és macskatartását (Sátori, 2007). Az állati magatartásról ismereteinket sokáig a naiv anekdoták, megfigyelések képezték, melyeket állattenyésztő emberek esetleg vadászok készítettek. Antropocentrikus és monoteista hitrendszerek idején haszonállatként tekintettek rájuk. Az állattenyésztéssel foglalkozó társadalmakban megfigyelhető egy hierarchikus szeparáció, mely részben adaptív jellemvonás, mivel ki kellett elégíteni a humán populáció meg növekedett állati-termék felhasználását (Sátori, 2007). Sokáig anatómiai és fiziológiás tudásunk fejlődésének, kísérleti alanyai voltak, gondoljunk Leonardo da Vinci, William Harvey, Claude Bernard, Francois Magendie munkásságára, mely állatkínzások végtelen sorozata. René Descartes azt gondolta és terjesztette az állatokról, hogy nem éreznek fájdalmat: esznek élvezet nélkül, kiabálnak fájdalom nélkül, nőnek, anélkül, hogy észrevennék, nem akarnak semmit, nem félnek semmitől, nem tudnak semmit... A XIX század hozta el a változást, 1822-ben szavazzák meg az első állatvédő törvényt, Angliában és fokozatosan kezdik elismerni, hogy az állat is érzőlény (Rujoiu, 2014). Charles Darwin, az első biológus, aki az állatok viselkedéséről tudományos megfigyeléseket tett. Az érzelmek kifejeződése az állatokban és az emberben, 1872 könyve bemutatja az emberi érzelmek evolúciós eredetét (Csányi, 1994).

A társállattartás gyökereit keresve történelmi dokumentációkban, megtalálhatók többnyire az arisztokrácia világában, elsődlegesen vadászati céllal tartva, de több esetben szórakoztató társaként is tartottak kutyát. X. Leo pápa, világi nevén Giovanni de Medici (1475-1521) barátja egy fehér elefánt, Hanno, kinek elpusztulásakor, fájdalomában verset írt. Josephine Bonaparténak (1763- 1814) több társállata volt, kedvencei egy orangután és Fortune nevű kutyája, kivel együtt aludt, Napóleon szomorúságára. Nero császár (54-68) kedvence Phoebe a tigris. II. Ramses (i.e. 1303-1213)

fáraó palotájában élt egy oroszlán barát. Legkülönlegesebb talán Vergilius Maro (i.e. 70-19) kinek társállata egy légy. Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791) nagyon szerette a madarakat, otthonában tartotta kedvencét a seregélyt, melynek trilláját csodálta, imádta (Rujoiu, 2014).

Az ipari forradalom idején az urbanizáció felgyorsulásával az ember természet szeretete felerősödik, ezzel párhuzamosan változott az állatok iránti attitűdje, akikre elkezd társállatként tekinteni. 1980-as évektől, az USA-ból indulva megjelenik egy új pszicho szociális jelenség, amelyben az állatokat szociálisan integrált, teljes értékű partnerként, családtagként kezelik. Kialakul a társállat ipar, melyben az állatokat emberi közösségek számára elérhető szolgáltatásokban részesítik (Topál, 2011). *„Napjainkba a társállat tartása nem csak kedvtelést jelent, de fontos összetevőként szerepel az ember pszichológiai igényeinek kielégítésében.... Hozzájárulnak stresszel teli életünk megkönnyítéséhez, komfortérzetünk kialakításához, fenntartásához”* (Sátori, 2007:11). Az AVMA statisztikája alapján a családok 58,3% tart valamilyen hobbiállatot. A társállattartás funkcióit Rujoiu, 2014 gyűjtötte össze, kutatásokból. Azt találta, hogy vannak családok, ahol az állat családtag (Cohen, 2002, Cain, 1983, Katcher, 1989, Planchon et al., 2002, Trienbacher, 2000, Risley- Curtiss et al., 2006, Albert- Bucroft, 1988, Rujoiu, 2012, Tesfom- Birch, 2013), ahol barát (Stallones és mtsai, 1988), ahol gyerek (Beck- Katcher, 1983), ahol szociális kapocs (Irvine, 2004), ahol biztonság forrás (Zilcha- Mano, 2012), Rujoiu, 2014).

Ember- állat kapcsolat meghatározására nem létezik egy egységes, univerzális, empirikus meghatározás. Megközelítési elvek, magyarázó elméletek léteznek, ebből a három legismertebb szemlélet: pszichoterapeuta - kötődési elmélet, evolucionista-biofilia elmélet, társas támogatás- rendszerelmélete. Bowlby, 1988 kötődési elméletére alapozó pszichoterapeuta megközelítés lényege: a társállatok módosíthatják az egyének elsődleges, szülővel kialakult mentális reprezentációit, belső munkamodelljeit. Pozitív irányba változtathatják a személyek érzelemszabályozását, stresszel való megküzdését és másokkal való viselkedését. Biofilia elmélete alapján, az emberek evolúciós fejlődésének szerves hozadéka: vonzódásuk az állatokhoz és a természet más élőlényeihez, mely növelte túlélési esélyeiket. Társas támogatás elmélete szerint az állattal való kapcsolat, hasonló szerepű, mint az interperszonális kapcsolatok, vagyis növelik a szociális interakciók száma által a komfortérzetet (Babos-Koronczai, 2015). Az emberi viselkedés tudományos vizsgálata hagyományosan a társadalomtudomány tárgyköre, résztudománya a szociobiológia, mely a társas viselkedés bio-

lógiai alapjait kutatja (Barash, 1980). A humánetológia megjelenése számos társadalomtudós ellenkezését váltotta ki, mivel azt vallották, hogy az ember kizárólag társadalmi lény. *„De ma már tudjuk, hogy a kultúra és a biológia együtt alakította ki a modern embert, kinek viselkedését, társadalmi problémáit, a bolygón lehetséges további békés életének feltételeit csak úgy lehet megérteni, ha gondosan feltárjuk azt a biológiai és kulturális folyamatot, amely a modern ember kialakulásához vezetett”* (Csányi, 1994: 23).

Napjainkban a szociológia egyik kutatási területe az ÁLLATOK ÉS TÁRSADALOM, melyet 2002-ben vezetett be az Amerikai Szociológiai Egyesület.” a szociológusok felfedezték a zoológiai kapcsolatokat és felismerték, hogy vegyes faji társadalomban élünk, ahol az állatok kulcsszerepet játszanak és a szociológiának ki kell terjesztenie érdemi és elméleti határait. Az állatok tükrök, hogy megértsük önmagunkat” (Arluke Arnold, 2010).

Az állat-asszisztált terápiát (AAT), mint módszert Boris Levinson amerikai pszichológus dolgozta ki az 1960-as években, először érzelmileg zavart, illetve árva gyerekek gyógyítására. Internetes források alapján terápiás ötletét igazából a véletlen szülte (Comer, 2005). Munkásságának részleteit a Háziállat irányultságú gyermek-pszichoterápia, 1969 (Pet-Oriented Child Psychotherapy) és a Háziállatok és emberi fejlődés, 1972 (Pets and Human Development) szakkönyveiben ismerteti. Fő célkitűzése volt, hogy az állatokat motiváló tényezőként használják, olyan gyerekek esetében, akik ellenállnak a terápiás kezeléseknél. Előrejelzés 2000-re című munkájában így ír „az érzelmi egészségünket fenyegető, elidegenedés érzésétől szenvedve, a jövő emberre arra kényszerül, hogy a kaotikus és értelmetlennek tűnő világtól a természet és állatok világához forduljon egyensúlya visszaszerzéséért ...az állatok partnerek lesznek e forradalmi változásban.” (Hines, 2003). A módszer bevezetését a pszichiátriában és pszichológiában Heiman (1967); Corson, Corson, Gwznné és Arnold (1977); Rynearson (1978); Brickel (1979) és Katcher, Friedmann (1980) munkásságához köthető. Az első állatterápiás programot az Ohioi Állami Egyetemen, Sam és Elizabeth Corson pszichiáterek indították el (Coren, 2002). Az 1970-1980 évek között számos kutatóintézet alakult, melyeknek központi kutatási területe az állat-asszisztált terápia. 1984 Washingtonba, a Delta Egyesület által szervezett konferencián, állították össze azt az elméleti útmutatót, mely tartalmazza az állat-ember interakció kutatások metodológiai szempontjait. Napjaink kutatásai ezen elbírálások figyelembevételével készülnek (Hines, 2003). Legismertebb nemzetközi szervezet

ma, melynek fő célkitűzése e téma felkarolása, az Ember- Állat Interakció Nemzetközi Egyesülete (www.iahaio.org), melynek 22 ország tagja.

A kutatási design

Vizsgálati hipotézisem, hogy az ember- társállat kontaktus, hatással van a kapcsolatban résztvevő idős személy egyes pszichológiai és fiziológiás paramétereire, előnyösen befolyásolja fizikai és mentális egészségi állapotát. Igazolni szeretném, hogy az állatok a gazdájuknak nyújtott lelki, illetve fizikai segítségén túl, közvetve vagy közvetlenül hozzájárulnak az idősek társadalmi integrációjának sikerességéhez.

Kutatási területem a Sóvidék, a Kis- Küküllő felső szakasza mentén a Görgényi-havasok és a Hargita-hegység nyugati oldalán elterülő terület: 46°25' és 46°40' északi szélesség, valamint a 25°00' 25°20' keleti hosszúság között. Legfontosabb települései: Alsósófalva, Atyha, Békástanya, Felsősófalva, Fenyőkút, Illyésmező, Kalonda, Korond, Pálpataka, Parajd, Sóvárad, Szováta. Lakossága községenként a INS - statisztikai hivatal, 2011-es népszámlálási adatai alapján: Korond 6005, Parajd 6218 és Szováta 10232.

A vizsgálatomban *résztvevők* állattal rendelkező személyek, 56 év fölöttiek, az idős generációt képviselik.

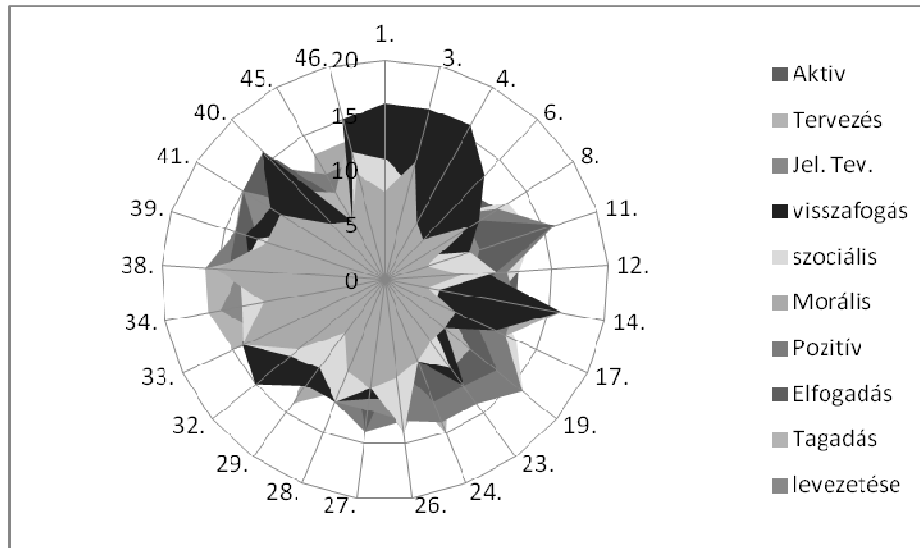
A kutatás módszerei. A kutatásom célkitűzésében és hipotézisében meghatározott feladatok elvégzésére, hogy minél objektívebben tudjam feltérképezni alanyaim egészségi állapotát és bio- pszicho- szociális jellemzőit az állatterápia függvényébe, több kvantitatív és kvalitatív módszert alkalmaztam. A pszichoszociális kérdőíveket a következő dimenziók alapján válogatom össze: általános társadalmi jellemzők, társadalmi és társas kapcsolatok, egészség, képességek, értékek, valamint állattartással kapcsolatos kérdések, attitűdvizsgálat. A standard kérdőívek közül használtam: *WHO JÓL-LÉT KÉRDŐÍV (WBI-5)*, rövidített magyar változatát. Használható a különböző terápiás eljárások hatékonyságának vizsgálatára az életminőség szempontjából, az alanyok szubjektív megítélése alapján (Susánszky, 2006). Az Egészségügyi Világszervezet kutatócsoportja által kifejlesztett életminőségmérő módszer, hat fontos domain területet ölel fel: Fizikai állapot, Pszihikai állapot, Függetlenség/ önállóság, Társas kapcsolati háló, Környezettel való kapcsolat, Lelki/ spirituális jelenségek.

A verbális adatszerzési technikák közül a kvalitatív módszerként, a mélyebb okozati viszonyok feltárása érdekében, *félig- strukturált szociológiai interjúkat*, hólabdatechnika segítségével vettünk fel.

Kutatási eredmények

Az attitűd kognitív, érzelmi és viselkedéses folyamatok terméke, valamely tárgyak, személyek, környezet, irányzatok, eszmék összegzett pozitív vagy negatív értékelése (Hewstone, 2007). Chaiken meghatározásában az attitűd olyan pszichológiai hajlam, amely egy adott entitás bizonyos fokú kedvelésében vagy nem kedvelésében fejeződik ki. Attitűd funkciói szerint lehet: instrumentális, ismereti, érték kifejező, énvédő és szociális (Atkinson, 2001). Az emberek állatokkal kapcsolatos attitűdjei: kulturális, szocio-ökonómikus és demográfiai faktorok köré csoportosíthatók. Vagyis meghatározó az életkor, nem, iskolázottság, gazdasági státus, nemzetiség, vallás és környezet (Kellert, 1980, Serpell, Paul, 1994. Sánti, 2007 alapján). Miért reagálunk általában pozitívan az állatterápiára? Mi a társadalmi haszna? Ha végig gondoljuk, hogy rurális környezetben, ahol még fellelhetők az ősrégi parasztgazdaságok. Megfigyelve ősapáink, ősanákaink vagy jelenleg hagyományos módon élő gazdálkodóink életét, kiknek élete még szorosan kötődik a természethez, belőle és általa élnek. Tudásuk ősi, mely nemzedékről nemzedékre vándorol. Mindennapjaik nehézségei ellenére: korán kellés, nehéz fizikai munka. Derűsek, vidámak, többnyire pozitívak. Becker, 2002 megfogalmazta, hogy ha az ember azt gondolja magáról, hogy senki sem szereti, és senkinek sincs szüksége rá, be is következik. Ha viszont az ember egészséges, valaki másról gondoskodni tud, akkor szeretetre méltónak tartja magát, és az egész világról alkotott képe megváltozik. Ez utóbbi nagyon szépen, megfigyelhető állattartó gazdáink esetében is. A félig strukturált interjúk során összegyűjtött adatokat tanulmányozva, elemelve, a fogalmak közötti kapcsolatrendszereket figyelembe véve, a következő alapkategóriákat sikerült elkülönítenem. „az alapkategória dimenziói, tulajdonságai, körülményei, következményei, stratégiai alapján kódol” (Gelencsér, 2003:150).

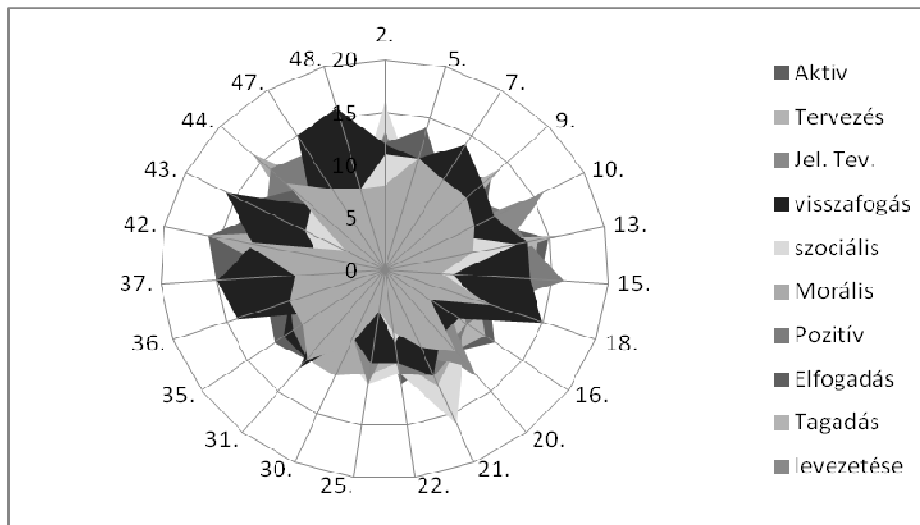
A minta válaszai alapján, iskolai végzettségüket tekintve: közép vagy elemi iskolát jelöltek meg. Jelenleg nyugdíjasok, állami munkahelyen dolgoztak korábban. Házasok, felnőtt gyerekekkel. Társsal élnek, mely a férjük vagy gyerekek. Kérdőíves adatok alapján megállapítható, hogy a problémaközpontú megküzdés jellemzi őket, a probléma megváltoztatására összpontosítanak, a leggyakrabban használt megküzdési stratégiák dimenziói náluk: az aktív megküzdés, a pozitív újraértékelés, az elfogadás és a tervezés, lásd 1 ábra.

1. ábra - Állatbaráttal rendelkező idős személyek megküzdési stratégiái

Forrás: saját szerkesztés

Az állatterápia aktív megküzdési stratégiák használatára ösztönöznek. A problémaközpontú megküzdés esetén az alanyok a probléma megváltoztatására összpontosítanak, azt tűzik ki célul. Nyers adatok alapján az állatbaráttal nem rendelkező személyeknél a vallás és az eszköz jellegű szociális támasz keresése a domináns, lásd 2. ábra

2. ábra- Állatbaráttal nem rendelkező idős személyek megküzdési stratégiái

Forrás: saját szerkesztés

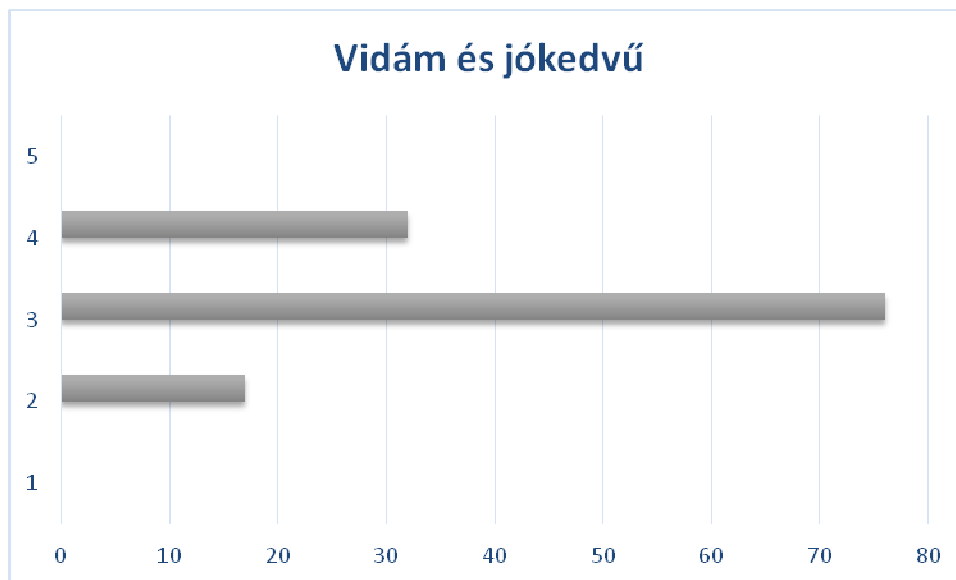
A második kérdéskör az életük, mindennapjaik, motivációik, kihívásaik, küzdelmeik és problémáikra próbál választ találni. Érdekesnek találtam, hogy annak ellenére, hogy az állattartás tulajdonképpen nehéz, kemény fizikai munkával járó feladat, mely korán kelléssel és egész napos teendőkkal jár, nem panaszkodtak. Örömmel mesélték mindennapjaik rutinjait, érződött mondataikban az elkötelezettség, kötelességtudat és valamiféle eufóriát sugároztak. Becker, 2002 megállapítása tükröződik: az ember egészséges, ha valaki másról gondoskodni tud, szeretetre méltónak tartja magát, és az egész világról alkotott képe megváltozik. Ez utóbbi nagyon szépen, megfigyelhető volt interjú alanyaimnál. Arra a kérdésre, hogy mi készítette őket arra, hogy mezőgazdasággal foglalkozzanak valamennyien valamilyen formában a természet szeretetét fogalmazták meg. Metakommunikációjukban is nyomon követhető volt, csillogó szemmel, mosolyogva lelkesen válaszoltak:

- *„Szeressük, szeressük a mezőn, szeretünk kapálni, ültetni, mindent” L. N*
- *„Azért vágyódtunk ide vissza falura, mivel, hogy a férjem is szereti az állatokat” A. N*
- *„Hát mi nagyon szeressük az állatokat, nagyon szerettem a természetet. Nem nagyon ülök bent a házban most sem, őrizzem a tyúkokat a kertben, megyek az istállóban, segítetek, nagyon szerettem. Nyáron is állandóan járom a mezőt, nézem a vetést... Nézem, hogy hogy növekednek, örvendek nekik” M. N*

A munkának nagy jelentősége van az emberek életében, a vele való elégedettség része az élet minőségének, hatással van fizikai és mentális közérzetünkre, a közérzet meg összefügg a viselkedéssel (Medgyesi és Róbert, 2000). A társállatokon keresztül növekedik bizalmi szintjük, pozitívabb önértékelésük, mely segítheti aktívabb társadalmi részvételüket, normakövető cselekvéseik változását, kapcsolathálóik bonyolódását. Társadalmi integráltsága az egyéneknek annál magasabb, minél erősebb a valakihez vagy valakikhez tartozás érzése (Kucsera, 2012). A társállatok a jelenre irányítják az idősek figyelmét és megmutatják nekik milyen, értékesek ezek a pillanatok. Amellett, hogy egyszerűen társaságot biztosítanak, az állatok egy életszínvonal fenntartására is rákényszerítik gazdáikat (Becker, 2002). Affiliáció iránti emberi vágyunk, evolúciós múltunkból ered, amikor a másokhoz való csatlakozás növelte túlélési esélyeinket. Az affiliáció motivációi: társas összehasonlítás, szorongáscsökkentés, információkeresés. Az affiliáció stressz csökkentő. A társas támogatás ütközőzóna-hatása, hogy azon emberek, akik érzékelik, hogy támogatásban részesül-

nek, kevésbé érzékenyek a stresszes eseményekre, mind a támogatáshiányában szenvedők. Az affiliáció hiányának legnyilvánvalóbb jele a magányosság, összetett érzelmi reakciója, de egészségügyi következményekkel is járhat (Hewstone, 2007).

A standard kérdőívek alapján az élettel való elégedettségükről megállapítható, hogy az elmúlt két hét során az állattal rendelkező gazdák 61%-a teljesen vidámnak és jókedvűnek érezte magát, míg az állattal nem rendelkező kontroll csoportnak csak 44%. Az állattal rendelkezők válaszainak részletes eredményeit tartalmazza a 3. ábra. Látható, arra a kérdésre, hogy az elmúlt két hét során érezte-e magát vidámnak és jókedvűnek, legtöbbször a jellemző választ adták.

3. ábra: WHO kérdőív eredményei: vidámságra.

Forrás: saját szerkesztés

1=egyáltalán nem jellemző, 2=alig jellemző, 3=jellemző, 4=teljesen jellemző,
5=NT/NV

A megkérdezettek 51% érezte magát nyugodtnak és ellazultnak. Aktív és élénk az állattartó gazdák 59%, míg az állattal nem rendelkezők 28%. A WHO kérdőív eredményeit tartalmazza a 4. ábra. Az elmúlt két hét során érezte-e magát aktívnak és élénknek kérdésre, az állattartó gazdák a jellemző választ, jelölték meg leggyakrabban.

4. ábra: WHO kérdőív eredményei: élénkségre.

Forrás: saját szerkesztés

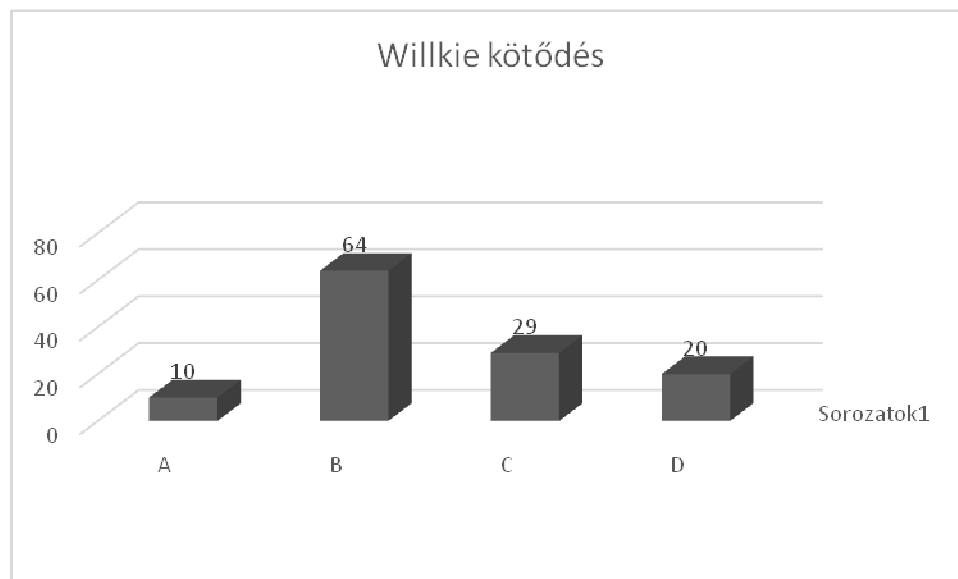
1=egyáltalán nem jellemző, 2=alig jellemző, 3=jellemző, 4=teljesen jellemző, 5=NT/NV

A minta 52% vallotta, hogy napjai tele voltak érdekes dolgokkal. A standard kérdőív eredményei alapján látható, hogy hat fontos domain területen az állattal rendelkező gazdák mutatói sokkal jobbak, mint az állattal nem rendelkezőké, ezek: Fizikai állapot: a funkcionális kapacitás, fizikai erőnlét... Pszihikai állapot: gondolkodás, érzések, hangulat, testkép, tanulási és memóriefunkciók... Függetlenség/ önállóság: képesség az önálló, mindennapos életvitelre, illetve munkavégzésre. Társas kapcsolati háló: társas kontaktusok mennyisége, a kapcsolatok minősége, társas támogatás. Környezettel való kapcsolat: lakókörnyezet, fizikai és társadalmi környezet, közlekedés lehetőségei, egészségügyi és szociális ellátás hozzáférhetősége. Lelki/spirituális jelenségek: hit, vallásosság, az élet értelméhez való viszonyulás (Pikó, 2006:37).

Az állatokról való gondoskodást Székelyföldön hasadt kettősség, disszociáció jellemzi. Állataik haszonállat funkciót töltenek be, kereskedelmi céllal tartva, de bárki, aki ismer, farmert tudja, hogy a paraszti kultúra mindennapjaihoz hozzá tartozik, hogy figyelnek, törődnek, kötődnek állataikhoz, empátiát és érzelmeket

figyelhetünk meg kapcsolatukban. Ismereteik, tudásuk, tulajdonképpen ősi nemzedékről nemzedékre vándorol. A Tudást ellopják, szülőktől, szomszédoktól, autodidakta módon, saját bőrükön tapasztalják, bővítik, fejlesztik. Napjaink társadalmi elvárása a farmerektől az állatvédelmi előírások betartása. A modern technológiák, a gépesítés terjedése viszont elszemélyesíti az ember-állat kapcsolatokat. A Willkie-féle kötődési-leválási skála alapján a kapcsolat milyenségét meghatározza: az együtt töltött idő, gyakorisága, intimitása és minősége. A kötődést segítő faktorok: az állat faja, a termelési szektor, háztartás típusa, állatállomány nagysága, a farmon eltöltött idő, az állat funkciója és történelme a farmon. Általában azokhoz az állatokhoz kötődnek érzelmileg jobban, amelyekkel napi szinten közvetlenebb kontaktusba vannak, etetik, gondozzák, ápolják őket. A kötődést segíti a kisebb állatállomány, ahol a farmer jobban ismeri állatait, látja őket mozogni, játszani és személyes kapcsolatba áll velük. Ha az állatok hosszabb időt, éveket vannak, a farmon szintén erősebb kötelék alakulhat ki gazda és haszonállat között. Ugyancsak segíti a kötődést, ha a farmon születnek az állatok és főleg, ha családi ereklénynek számítanak, esetleg törzsvonalasak.

Az állattartó gazdák attitűdjeit, Willkie, 2005 értelmezési skála alapján, mely a kapcsolatok kötődési és függetlenségi fokát veszi alapul, négy csoportba sorolhatók kutatási alanyaim- lásd 5 ábra:

5. ábra: Willkie- féle kötődési skála a Sóvidéki gazdák esetén

Forrás: saját szerkesztés

- A. Tárgyilagosan függetlenek. Amikor a farmerek kereskedelmi áruként tekintenek állataikra. Figyelmesen, gondosan nevelik, de kapcsolatuk személytelen, közömbös, érzéketlen, nem kötődnek érzelmileg állataikhoz. Azokra a farmerekre jellemző, akik nagyszámú állatállományt tartanak vagy húsállatokat tenyésztenek
- B. Együttérzően függők. A farmer állatait többre értékeli, mint termelési, gazdasági haszon. A napi személyes kontaktus hatására, érzelmileg kötődik hozzájuk, szereti őket. Kapcsolatuk személyesebb, érzelmileg kötődnek állataikhoz. Azokra a farmerekre jellemző, akik több személyes kontaktust, hosszabb időt töltenek állataikkal.
- C. Kötve kötődők. Haszonállataikat szabadtéri társállatként kezelik. Figyelnek rájuk, különleges bánásmódban részesítik. Leggyakrabban a hobbi állattartóknál figyelhető meg.
- D. Függetlenül függetlenek. Gépesített farmoknál figyelhetjük meg, ahol a farmer állataival nem tart közvetlen kapcsolatot. Távvezérléssel gondozza őket és csak életfeltételeiket biztosítja (Bock, 2007).

Látható Sóvidéken mivel inkább a kisebb gazdaságok a jellemzőek, az ember- állat kapcsolat az együtt töltött idő miatt szorosabb, személyesebb. Egyre gyakoribb, hogy állataikat szabadtéri társállatként tartják, a nagy gazdaságok, még aránylag ritkák.

Fontos összekötő kapocs interjú alanyaimnál, hogy szeretik állataikat:

- *„Szeretem, nagyon szeretem. Egész nap el lehetne velük beszélgetni. Megyünk az istállóba, már úgy tudja a tehén, nyal, csókol” M.N*
- *„Állataimat. Igen, igen nagyon szerettem. Mindegyiket szeretem, így van. Nincsen különbség, hogy melyiket jobban” L.N*
- *„szeressük na. Megéri, hogy foglalkozzak vele, mert érzem, hogy szeret” A.N*

Összegzés

Kutatásomból kiolvasható, hogy a társállattal való fizikai kontaktusnak, interakcióknak közvetlen pszichológiai, kognitív hatásuk van, melyek mérhető módon tükröződnek egyes mentálhigiénés, fiziológiai paraméterek pozitív változásában (Topál, 2011). Az ember-állat interakciónak indirekt hatása is van, a szociális facilitáción keresztül (Topál, 2011).

Végkövetkeztetésként megállapíthatóm, hogy az állatok az idős gazdálkodóim számára, többszörös tőkét jelentenek: gazdaságit, kulturálisát, társadalmi, szimbolikus. Olyan rurális értéket, amely felgyorsult, globális társadalmunkban egy kihalófélben levő életformát, világot képvisel. „Szeretett állataink olyanok, mint a vitaminok, amelyek ellenállóbbá teszik szervezetünket a láthatatlan fenyegetésekkel szemben. Olyanok, mint a biztonsági öv, amely megvéd az élet baleseteitől. Olyanok, mint a riasztórendszer, amely biztonságérzetet ad. Mindent egybevetve, az állatok gyógyító ereje valóságos csoda” - Dr. Marty Becker

Irodalomjegyzék:

- Atkinson, R.L. & Atkinson R.C. (2001): *Pszichológia*. Budapest, Osiris Könyvkiadó
- Babos Edit - Koronczai Beatrix (2015): a kutya szerepe gyermekekkel végzett csoport-terápia során csoportdinamikai szempontból. Eötvös Loránd Tudományegyetem, PDI http://www.kre.hu/ebook/dmdocuments/ii_orszagos_alkalmazott_pszichologiai_phd_hallgatoi_konferencia/chap_06.html
- Barash David (1980): Szociobiológia és viselkedés. Budapest, Natura kiadó
- Becker, Marty (2002): Az állatok gyógyító ereje. Budapest, Gold Book Könyvkiadó
- B.B.Bock, M.M.Van Huik, M.Prutzer, F.Kling Eveillard, A.Dockes (2007): Farmers' relationship with different animals: the importance of getting close to the animals. Case studies of France, Swedish and Dutch cattle, pig and poultry farmers. International Journal of Sociology of Food and Agriculture, 15,3 108- 123
- Comer, Ronald (2005): A lélek betegségei. Budapest, Osiris Könyvkiadó
- Coren, S. (2002): Mancsnyomok. Borsod, Gabo Könyvkiadó
- Cole, M., Cole, S. (2006): Fejlődéslélektan. Budapest, Osiris Könyvkiadó
- Csányi Vilmos (1994): Etológia. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó
- Gelencsér Katalin (2003): Grounded theory. Szociológia Szemle. 1, 143-154.
- Hewstone Miles, Stroebe Wolfgang (2007): Szociálpszichológia. Budapest, Akadémiai kiadó
- Hines, L.(2003): Historical Perspectives on the Human-animal bond. American Behavioral Scientist,47,7-14 oldal
- Kucsera Csaba (2011): Egyedül élő budapesti idősök magányhoz való viszonya. Szociológiai tanulmányok. MTA Szociológiai kutatóintézete. Budapest, 1, 11-23.

- Kucsera Csaba (2012): Egyedül élő budapesti idősek társas és közösségi részvételét gátló szubjektív okok. Társadalmi integráció könyv tanulmánya. MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont. 427-440.
- Medgyesi M., Róbert P. (2000): A munkával való elégedettség nemzetközi összehasonlításban. Társadalmi Riport 2000, Budapest Társi, 591-616
- Nánai K. (2006): Terápiás kutya szerepének vizsgálata gyerekek mozgásfejlesztő foglalkozásai során. Budapest, ELTE
- Pikó Bettina (2006): Orvosi szociológia. Budapest, Medicina Könyvkiadó
- Rujoiu Octavian (2014): Psihologia vietii cotidiane, Despre interactiunea om-animal. Editura ASE, Bucuresti.
- Sátori, Ágnes (2007): Az állatokhoz való viszony a társas-társadalmi kapcsolatok rendszerében. Budapest, Elte
- Susánszky É. (2006). A WHO Jól-lét kérdőív rövidített magyar változatának validálása a Hungarostudy 2002 országos lakossági egészségfelmérés-alapján. http://magtud.semmelweis.hu/files/kerdoivek/WHO_jollet_kerdoiv_%28WBI-5%29_validalo_tanulmany.pdf
- Topál József (2011): Gyógyító állatok: tudomány vagy kuruzslás? Magyar Tudomány. 6: 678-686. epa.oszk.hu
- Wilkie Rhoda (2010): Livestock/Deadstock: working with Farm Animals from birth to slaughter. Teple University Press. Philadelphia.

Abstract

Animal-assisted therapy (AAT) as a type of therapy that involves animals has been discovered by the American psychologist Boris Levinson, 1960. Animals have positive effects on humans. The effect of human-animal interaction has been rigorously researched, showing a wide variety of benefits, under the influence of AAT activities endorphins are released, blood pressure becomes normalized, the feelings of loneliness and sadness attenuate. The aim of this study is to determinate how animals can improve person's emotional and physical well-being.

Keywords: animal therapy, elderly, animal husbandry